VALTIOVARAINMINISTERIÖ

3.12.2018 HE 149/2018

Valtionhallinnon kehittämisosasto
Hallitussihteeri Anna Gau

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta (HE 149/2018)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia (*virkamieslaki, VML*) lisäämällä siihen uusi pykälä, jossa säädettäisiin valtion virkamieseettisestä neuvottelukunnasta. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi käsitellä virkamiesetiikkaan liittyviä asioita ja antaa valtion virastojen pyynnöstä lausuntoja virkamieseettisistä kysymyksistä.

Esityksen tausta

Valtiovarainministeriö asetti 15 päivänä tammikuuta 2013 (VM005:00/2013) valtion virkamieseettisen toimikunnan toimikaudeksi 15.1.2013—31.12.2013. Toimikunnan tehtävänä oli arvioida valtion viranomaiskäytäntöjä ja virkamiesten toimintaa eettiseltä kannalta ja tehdä suosituksia valtiovarainministeriölle. Lisäksi toimikunnan tuli arvioida erillisen toimielimen tarpeellisuutta selvityksensä jälkeen ja esittää johtopäätöksensä valtiovarainministeriölle. Virkamieseettisen toimikunnan ehdotukseen perustuen valtiovarainministeriö asetti 15 päivänä toukokuuta 2014 valtion virkamieseettisen neuvottelukunnan toimikaudelle 1.6.2014—31.12.2017. Virkamieseettinen neuvottelukunta asetettiin 19.2.2018 toiselle toimikaudelleen ajaksi 1.3.2018—31.12.2020. Neuvottelukunnan asettamispäätöksessä todettiin, että valtiovarainministeriö ryhtyy valmistelemaan lakia valtion virkamieslain muuttamisesta, jossa säädetään virkamieseettisen neuvottelukunnan asettamisesta, nimestä, pääasiallisista tehtävistä sekä kokoonpanosta.

Ehdotetut muutokset nykytilaan

Virkamieslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 68 §, jossa säädettäisiin valtion virkamieseettisestä neuvottelukunnasta. Pykälän mukaan virkamieseettinen neuvottelukunta toimisi valtiovarainministeriön yhteydessä ja sen tehtävänä olisi käsitellä virkamiesetiikkaan liittyviä asioita ja antaa valtion virastojen pyynnöstä lausuntoja virkamieseettisistä kysymyksistä. Virkamiesetiikasta puhuttaessa tarkoitetaan virkamiesten ja viranomaisten arvoja ja periaatteita. Virkamiesetiikkaa ei ole säännelty oikeusnormein ja sen sisältöä onkin vaikea säännellä oikeudellisesti.

Virkamieseettinen neuvottelukunta olisi riippumaton ulkoisista toimijoista ja myös valtiovarainministeriöstä. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, ettei neuvottelukunta ole asioiden käsittelyssä ja päätöksenteossaan millään tavoin sidottu valtiovarainministeriön mielipiteeseen.

Neuvottelukunnan lausunnot ja suositukset olisivat luonteeltaan neuvoa-antavia eivätkä ne olisi oikeudellisesti sitovia. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuuluisi asioiden oikeudellinen arviointi, vaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi ainoastaan asioiden eettinen arviointi. Neuvottelukunnan tehtäviin ei myöskään kuuluisi toimia riidanratkaisu- tai kanteluelimenä.

Valtion henkilöstöpolitiikan tavoitteena on arvoperustan ja perustaltaan yhtenäisen toimintakulttuurin vahvistaminen ja hyödyntäminen. Virkamieseettisen neuvottelukunnan suositukset ja lausunnot edistävät osaltaan virkamiesetiikan korkeaa tasoa rohkaisemalla ihmisiä toimimaan oikein eettisesti ongelmallisissa tilanteissa. Neuvottelukunnan toiminnan on tarkoitus myös edistää virkamieseettisten kysymysten entistä parempaa hallintaa.

Valtioneuvoston yleisistunto asettaisi neuvottelukunnan valtiovarainministeriön esityksestä neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja sen tehtävistä tarkemmin säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, joka on tarkoitus antaa sitten kun laki on tullut voimaan.